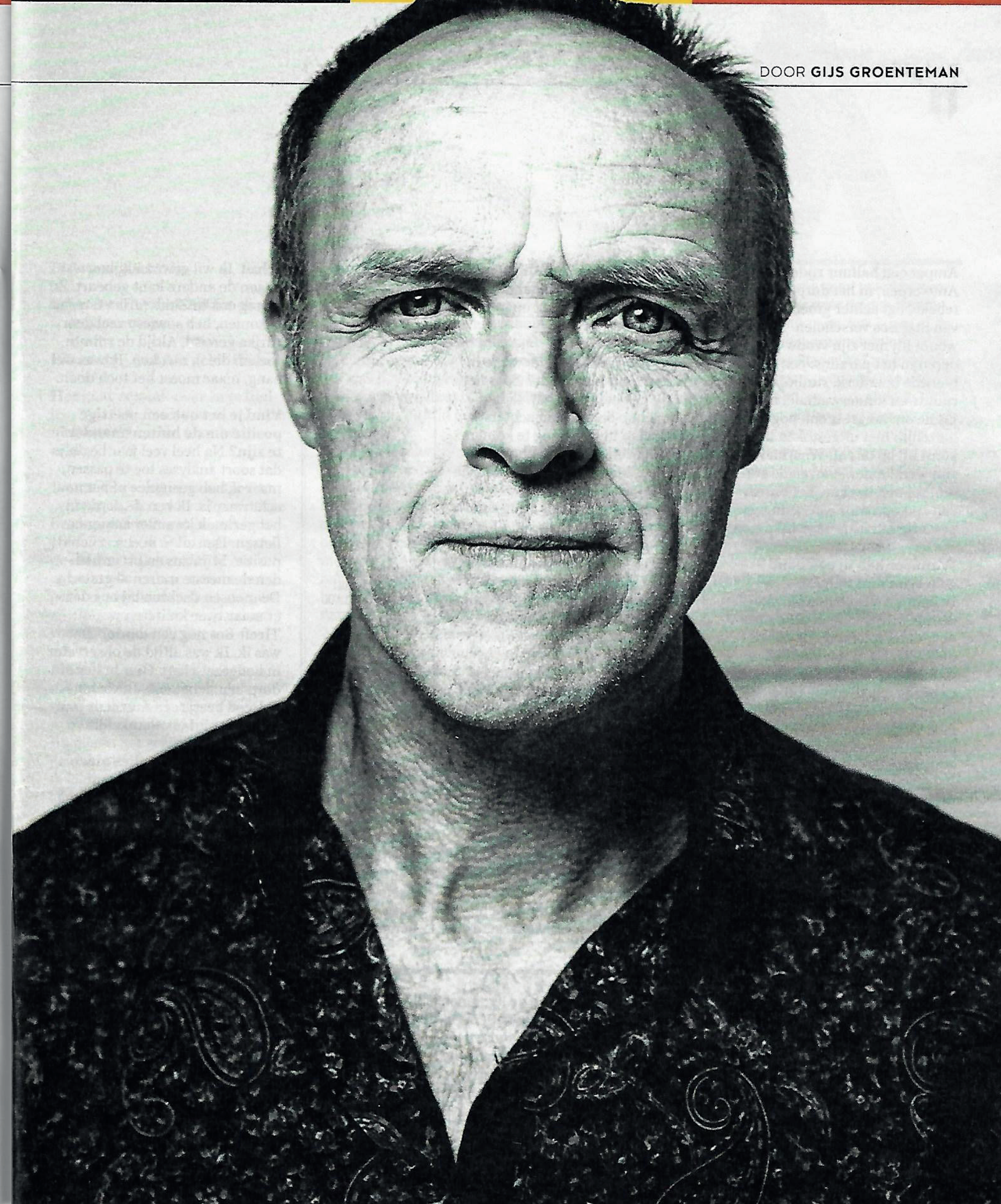

Stef

Zanger Stef Bos voelt zich wereldburger, woont al jaren in België, maar 'ik heb de meest grondige verbinding, navelstreng met Nederland'.

Bos

Amper een halfuur rijden van Antwerpen, in het dorpje Wachtebeke, ligt achter groen het huis van Stef Bos verscholen. Daar woont hij met zijn vrouw en kinderen in het paradijs: een omgebouwde boerderij, studio, woonruimte en kinderalhal in één. En de ontvangst is ook nog eens hartelijk: met uitgestoken hand komt hij op ons af. Waarna we in zijn werkkamer – boven de studio, vol met boeken, het bureau van zijn opa voor een raam met prachtig uitzicht – terechtkomen.

Wanneer heb jij een band gekregen met België?

Ik kom uit Veenendaal en studeerde in Utrecht, ik deed daar de lerarenopleiding. Ik had de publieksprijs gewonnen van Cameretten, in 1982 of zo iets, en er begon iets in mij te broeien. Chiel, mijn kompaan, vertrok naar de Theaterschool in Antwerpen. Hij was iets mondiger dan ik – hij was Don Quichot, ik Sancho Panza, dat was toentertijd wel een beetje de *story of my life* – en ik werd verliefd op die stad. Verliefd op het feit dat je ergens je eigen taal hoort, maar dat het een andere cultuur is. De taal is ook nét anders. Ik had de lerarenopleiding af en zei tegen mijn pa: 'Ik ga iets anders doen.' Op een juni-

dag trok ik voor de audities naar Antwerpen, werd aangenomen en daar ging de toekomst open. Zo voelde dat.

Wat vond je in België wat je in Nederland niet vindt?

Zo is het nooit geweest voor mij. Ik had een schop onder mijn achterste nodig om in beweging te komen. Om voorbij mijn eigen horizon te komen. Maar ondertussen zoek je altijd naar de moederschoot van een vaderland. Dat is bijna een contradictie. Raar: ik vond het belangrijker dat ik mijn ding kon doen in Nederland dan in België, terwijl ik hier begonnen ben. Naarmate ik ouder word, krijg ik ook steeds meer hang naar Nederland. Dat krijg je er niet uit, het zit erin geramd. In het begin dacht ik dat ik hier moest assimileren, deel moest zijn van de gemeenschap. Maar dan kom je erachter: ze blijven je zien als een Nederlander. Die jongen uit een middenstandsgezin uit Veenendaal, een dorp, dat ben ik, daar is niks mis mee.

Als je een rebel van aard bent ontworstel je je op eigen kracht. Jij moest naar het buitenland om los te komen. Ja, ik ben gematigder inderdaad. Ik heb nooit een hekel aan Nederland

ZOMERSPIJKERS
ZATERDAG 18 JULI,
NPO RADIO 2, 12.00

Zomereditie van Spijkers met koppen, waarbij een gast (ditmaal Stef Bos) de verhalen achter zijn/haar playlist vertelt.

Taalkunsten
naars: Stef Bos.
Bloemlezing van de zanger met eigen commentaar. Onlangs verschenen bij Uitgeverij Nieuw Amsterdam.

gehad. Ik wil gewoon kijken wat er aan de andere kant gebeurt. Zo ben ik ook in Zuid-Afrika terechtgekomen, heb sowieso veel door Afrika gereisd. Altijd de ruimte zoeken die ik niet ken. Ik was wel bang, maar moest het toch doen.

Vind je het ook een prettige positie om de buitenstaander te zijn?

Na heel veel jaar begin je dat soort analyses toe te passen, maar ik heb geen idee of het nou echt waar is. Ik ben de derde in het gezin, ik kwam er achteraan fietsen. Dan zit je in een vrije positie. Mijn zus en broer hadden de meeste muren al geslecht. De mensen dachten bij ons dat er maar twee kinderen waren: 'Heeft Bos nog een derde?' Dat was ik. Ik was altijd de observator in het gezelschap. Hier in het dorp ben ik het ook. Ik voel me ook een beetje een muzikale journalist, ik blijf onafhankelijk.

Kijk je ook in je liedjes meer naar je omgeving dan naar jezelf?

Soms voel ik me een lege huls, alsof ik maar een poort ben waar het verhaal doorgaat. Na een voorstelling denken mensen vaak: jij wéét het, hè? Nee, Ik weet helemaal niks. Ik heb soms een helder moment, meestal door gesprekken met mensen of na het lezen van een boek. Dat is het.

Heb je het gevoel dat je een doorgeefluik moet zijn?

Dat is de functie van een songwriter, volgens mij. In muziek kan je heel geconcentreerd iets uitdrukken, ook een gevoel. Maar weet je, tussen de regels door... gebeurt er nóg iets, wat ik tekstueel niet kan uitdrukken.

Is dat magisch? Ja.

Is het iets hogers? Als het goed is wel.

Worstel jij met het geloof? Nee.

Het gaat er vaak over in je liedjes. Tja. Goh. Nee, ik worstel daar niet mee. Maar het is wel mijn achtergrond.

De ene keer zeg je naar God te verlangen, de andere keer dat je in niets gelooft wat je niet kan zien.

Ja, ik ben wel religieus in de zin van... Ik heb dat in Afrika ontdekt, als je daar met die jongens aan het spelen bent, zeggen zij: 'Wij zingen de stem van onze voorouders.'

Maar wat voor soort religieus is dat dan?

Ik kom uit een protestants milieu. Je denkt: er is een man met een grote witte baard. Bij ons in het gezin was dat gelukkig een heel lieve man. Dus ik lag in mijn bedje en had daar gesprekken mee. Als ik geld jatte van mijn moeder, dan zag ik echt zo'n oog kijken – fuck, terugleggen. Op een gegeven moment was er een fase van verzet. Mijn vader vertelde dat ik op mijn zestiende uit de kerk kwam, dat boek neer flikkerde en zei: 'Ik ben er klaar mee.' Hij: 'Dan moet je wel zeggen waar je vóór bent.' Daarna begon een worsteling. Je hebt die mythologie in je kop, maar komt in een studentenstad waar dat niet cool is. Alles wat riekte naar kerk, was fout. Ik zag veel mensen die uit zo'n protestants nest kwamen en even fanatiek tégen werden als anderen ervoor zijn. Dan doe je precies waar je andere mensen van beschuldigt.

Wanneer is het tij gekeerd bij jou?

Toen mijn moeder overleed, rond mijn veertigste. Ik ben een boerenlul wat dat betreft: schepping, God, de wereld – allemaal heel interessant, maar mijn moeder was het goddelijkste wat ik me kon voorstellen. Ik kom daaruit. Het blijft altijd groter.

Zij is jouw schepper. Ja. En toen zij ging, op een ongelooflijk mooie manier, werd ik pas religieus. Zij heeft mij niet alleen leren leven op een bepaalde manier, maar ook leren sterven: 'Dat ik er niet meer ben fysiek, zegt niks. Ik ga naar mijn vader,' met een glimlach zei ze dat. Mijn vader dacht dat ze de Here God bedoelde. 'Nee,' zei ik, 'ze bedoelt haar eigen vader.' Daar was ze helemaal gek van. En toen keek ze mij aan en zei: 'Want de rest doet er niet toe.' Zo licht als een veertje vloog die weg.

Hoe oud was ze? Te jong. In de zestig. Ik beleefde een paar lastige jaren na haar dood, ik aanvaardde het niet. Het was zo'n levenslustig wijf, zo'n passie voor dingen. Acht jaar gevochten tegen die kanker. Het was een verloren zaak, maar die bleef maar doorgaan. Ik weet

'Die jongen uit een middenstandsgezin uit Veenendaal, een dorp, dat ben ik, daar is niks mis mee.'

TV 'Ik ben al heel lang geen tv-kijker meer. Ik kijk nooit meer naar de reguliere tv. Als ik in Kaapstad ben, kijk ik wel af en toe *Op1*, of destijds *DWDD*. Veel documentaires zie ik. Gister nog over de kunstenaar Stanislav Szukalski op Netflix. Waanzinnig goed. Films kijk ik ook. *The white crow* was een fantastische film, en *Werk ohne Autor*. Geniaal. Ik kijk gericht, de antenne werkt niet eens bij ons. Ik lees ook al heel lang geen krant meer. Krijg ik allemaal informatie over dingen waar ik toch niet mee bezig ben. Komt toch wel tot mij. Als wij met de band aan het toeren zijn, hoor ik genoeg.'

dat ik een keer buiten stond en naar de wolken heb lopen schreeuwen: 'Fuck! Fuck!' Het is fijn als je een pad met elkaar kan afleggen, dat heb ik met mijn vader gehad. Maar toen zij ging, viel er uiteindelijk wel iets van mij af. Ik hoefde me er niet meer mee bezighouden of er nou iets bestaat. Je komt ergens uit, daarna zijn er kinderen die je pad kruisen, ik ben een schakel in die keten. *What the fuck*, ik kreeg het door, dát is het. Zoals mijn vader vroeger zei: 'Wij zijn de blaadjes, wij vallen, maar de boom blijft.' Het gaat om de boom. Voor hem was dat misschien het goddelijke.

En wat is het voor jou? Dat voel ik in de muziek. Je moet je overgeven aan het idee dat het niet om jou draait. Zonder mezelf te minimaliseren: ik ben maar een blaadje, maar ik ben wel een blaadje.

Het moment dat zij overleed, achttien jaar geleden, was een keerpunt voor jou. Voor die tijd was het een interessante reis, maar tegelijkertijd één groot gevecht tegen mijn eigen onze- →

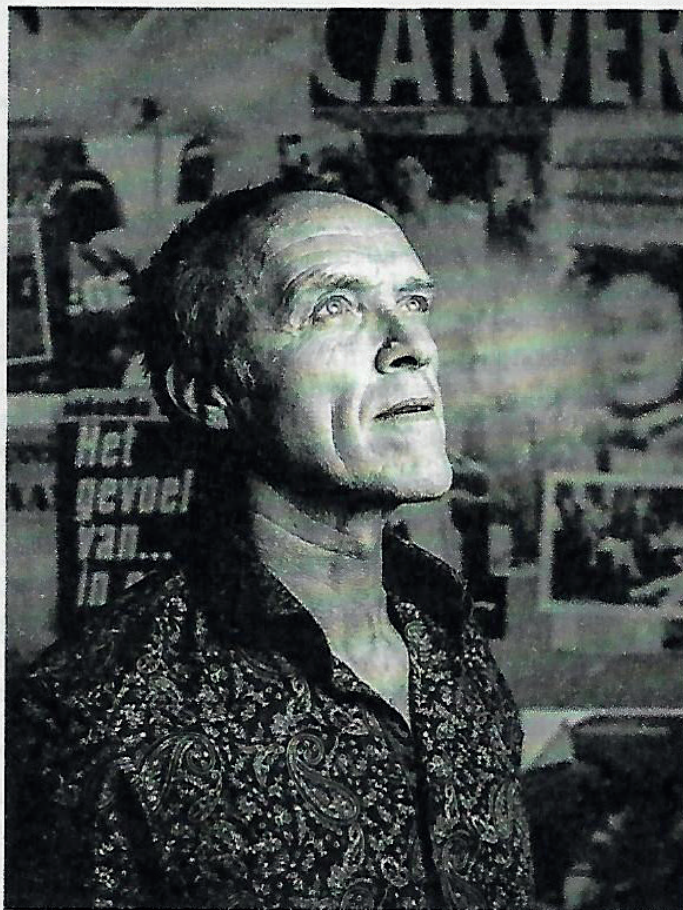
CV Stef Bos (1961) groeide op in Veenendaal, deed de lerarenopleiding in Utrecht en vervolgens in Antwerpen de Theaterschool Studio Herman Teirlinck. Hij studeerde af in 1988, deed van alles, speelde onder andere een vaste bijrol in *Samson & Gert* als klussende buurman. Maar hij besloot zich alras helemaal te gaan storten op het schrijven en uitvoeren van zijn eigen nummers, en 1991 werd hij voor altijd de man van de grote hit *Papa*. Hierna volgden vele succesvolle albums en theatertours. Met zijn Zuid-Afrikaanse vrouw, kunstenaars Varenka Paschke, heeft hij drie kinderen, ze wonen afwisselend in Kaapstad en Wachtebeke (B).

kerheid. Rond mijn veertigste dacht ik: ik sta aan de rand van de afgrond, nu ga ik vallen. Toen bleek dat ik vleugels had.

De dood van je moeder, iets tragisch, heeft je veel gebracht. Als de dood dát niet doet, heb je het niet begrepen, volgens mij. Zo denk ik ook over deze corona-periode. Het zou zo jammer zijn als we hier niets mee dóen. Al die introspectie die er geweest is, de goede en foute beslissingen die zijn genomen, daar moeten we iets mee. Het is zo'n fantastisch moment om na te denken.

Toen ik hier binnenkwam gaf je me zomaar een hand, ik moest er helemaal aan wennen. Hoe sta jij tegenover de corona-maatregelen? Ik ben er echt niet goed van geweest toen mensen het recht werd ontnomen om te beslissen hoe ze zouden sterven. Als mijn vader nog had geleefd: *fuck you. Fuck Rutte.* Niemand gaat bepalen hoe ik afscheid neem van mijn vader. En niemand gaat tegen mij zeggen dat ik achter een raam moet gaan staan zwaaien. Hij en ik mogen allebei bepalen of wij het risico willen nemen dat hij besmet wordt of niet. Als zoon moet ik het recht hebben om afscheid te nemen. Ik heb over een paar van die schrijvende gevallen gehoord,

verschrikkelijk. Ik was er kapot van hoor.

Je vond de maatregelen te ver gaan? Ja.

Daarom geef je ook gewoon een hand? Maar ik vraag wel eerst aan jou: 'Hoe gaan we dit doen?'

Je weigert om je menselijk contact te laten ontnemen? Dat is voor mij geen optie. Het is mijn leven lang mijn missie geweest om mijn eigen angst onder ogen te zien. De eerste keer dat ik naar de Verenigde Staten ging, scheet ik in mijn broek. En toch moest ik. Meer en meer kom ik erachter dat de angst altijd groter is dan het gevaar. Als ik wil leven, kan ik niet bang zijn voor de dood. De dood van mijn moeder heeft die

angst weggenomen: niet bang zijn, het gaat niet om jou. Ik ga in jou verder, iets anders gaat weer na jou verder.

Je hebt van nature doodsangst, maar daar heb je tegen gevochten. Die is weg. Ik ben helemaal akkoord met het feit dat ik er op een dag niet meer zal zijn. De manier waarop is een heikel puntje, maar het idee dat ik er straks niet meer ben, vind ik prima.

Ik heb het gevoel dat je al met al in een rebelse bui bent. Ik word steeds rebelser. Vroeger was ik een heel braaf jongetje, maar ik ga mijn bek niet meer houden op het laatste rechte eind. Kom op, juichend naar de eindstreep! Ik woon in België, maar heb de meest grondige verbinding, navelstreng met Nederland. Wij hebben zo'n interessante cultuur, veel authentiekter dan dat we zelf denken. We hoeven niemand na te doen, ook Amerika niet. Maar we leven te veel in angst, dat is onze slechtste eigenschap.

Is dat in België anders? Belgen kunnen met angst overweg, die zijn al vijfhonderd jaar bang. Tenminste, ze doen alsof ze bang zijn. Omdat ze altijd vreemde overheden hebben gehad, ze hebben een *fuck you*-mentaliteit ten aanzien van elke overheid. Het is een soort surrealisme en anarchisme dat in de Belg zit.

Vind je het al met al een gevecht om het goede te doen in het leven? Nee hoor, ik doe mijn best. Maar ik zou een heel goede vader willen zijn, een heel goede echtgenoot. Dat ben ik niet altijd. Ik zit soms te veel in mijn kop. Maar ik groei in ieder geval wel. Ik maak stappen. ←

'Vroeger was ik een heel braaf jongetje, maar ik ga mijn bek niet meer houden op het laatste rechte eind.'